

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kamu envanterinde bulunan Kürtçe yazma eserlerin tespiti, envanter kayıtlarının doğruluğunun incelenmesi, bu eserlerin korunması, restorasyonu, bilimsel esaslara uygun biçimde kataloglanması ve dijital ortama aktarılması süreçlerinde yaşandığı iddia edilen ihmal, kasıt, ayrımcılık ve usulsüzlüklerin tüm yönleriyle araştırılması; kataloglama çalışmaları tamamlanmış olmasına rağmen erişime açılmadığı belirtilen koleksiyonlara ilişkin idari süreçlerin ve sorumluluk zincirinin ortaya çıkarılması; kültürel mirasın eşitlik ilkesi çerçevesinde korunup korunmadığının tespit edilmesi; çok dilli tarihsel birikimin kamusal şeffaflık ve bilimsel özgürlük ilkeleri doğrultusunda yönetilip yönetilmediğinin belirlenmesi amacıyla, Anayasa’nın 98’inci ve TBMM İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Semra ÇAĞLAR GÖKALP

Bitlis Milletvekili

GEREKÇE

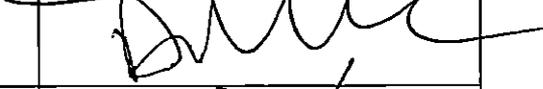
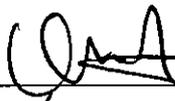
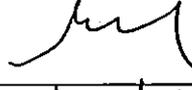
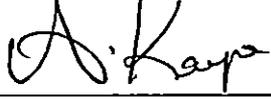
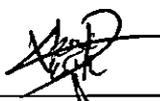
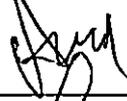
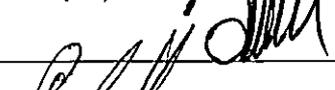
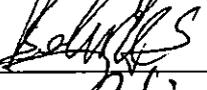
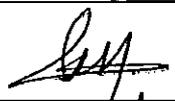
Anadolu ve Mezopotamya coğrafyası, yüzyıllar boyunca çok dilli ve çok kültürlü bir medeniyet birikimine ev sahipliği yapmıştır. Kürt halkı da bu tarihsel birikimin kurucu unsurlarından biridir. Medrese geleneği, klasik edebiyat ve İslam ilimleri alanında Kürt âlimleri ve şairleri önemli eserler vermiştir. Ehmedê Xanî’nin *Mem û Zîn* eseri, Melayê Cizîrî’nin divanı, Feqiyê Teyran’ın şiirleri, Melayê Bateyî’nin mevlidi, Mele Mahmûdê Bazîdî’nin folklor derlemeleri ve benzeri birçok Kürt âliminin çalışmaları, Kürt dilinin yüzyıllardır yazı dili olarak kullanıldığını göstermektedir. Öte yandan yazma eser niteliğindeki Kürtçe metinlerin ezici çoğunluğunun Arap alfabesiyle kaleme alınmış olması, tarihsel süreç içerisinde ciddi bir tasnif ve kataloglama sorununa yol açmıştır. Arap harflerinin kullanılması, metnin dili ile alfabeyi özdeşleştiren yüzeysel ve hatalı yaklaşımlar, kimi zaman da ideolojik saikler nedeniyle birçok Kürtçe eserin “Arapça” olarak kaydedilmesine ya da bu şekilde değerlendirilmesine neden olmuştur. Oysa alfabe ile dil aynı şey değildir; zira Osmanlı döneminde Türkçe, Kürtçe ve Farsça metinler de Arap alfabesiyle yazılmıştır. Bu yanlış tasnifler, Kürt yazı geleneğinin görünürlüğünü azaltmış hem akademik literatürde hem de kamu envanterinde Kürtçe eserlerin sayısının olduğundan çok daha az görünmesine yol açmıştır.

Türkiye’de yazma eser envanteri yaklaşık 640 bin adet olarak ifade edilmesine karşın, geçmiş yıllarda Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kamu koleksiyonlarında yalnızca 25 Kürtçe yazma eser bulunduğu açıklanmıştır. Akabinde Türkiye Yazma Eserler Kurumu bünyesinde yürütülen çalışmalar sonucunda bu sayının 79’a çıkarıldığı anlaşılmıştır. Ancak tarihsel ve bilimsel bilgiler ışığında Kürtçe yazma eserlerin bu sayıdan çok yüksek olduğunu öngörmek

çok tabiidir. Örneğin Şarkiyat Koleksiyonu adı altında Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı envanterinde bulunan büyük bir çoğunluğu Kürtçe olan 94 cilt içerisinde 195 eserin bulunduğu tarafımızca öğrenilmiştir. Söz konusu koleksiyonun kataloglama sürecinin yaklaşık 1,5 yıl önce tamamlandığı, ancak buna rağmen kurumsal dijital sisteme dahil edilmediği ve araştırmacı erişimine açılmadığı yönünde ciddi iddialar bulunmaktadır. Oysa bu süreçten çok sonra yapılan çalışmaların sonucu; diğer dillere ait koleksiyonlar gecikmeksizin sisteme yüklenmiştir. Kürtçe yazma eserlerin görünürlüğünün engellenmesi; eşitlik ilkesine, kültürel çoğulculuğa ve bilimsel özgürlüğe aykırı bir durum oluşturmaktadır. Ayrıca kataloglama izni bekleyen ve içerisinde 300-400 civarında Kürtçe yazma eser bulunduğu tahmin edilen başka koleksiyonların da bulunduğu belirtilmektedir. Bu durum yalnızca bürokratik bir gecikme değil; kültürel mirasın kamusal erişimini sınırlayan yapısal bir soruna işaret etmektedir.

Kürt halkının tarihsel hafızası, yalnızca sözlü kültürden ibaret değildir. Divan edebiyatı, tasavvuf metinleri, dil bilgisi kitapları, mevlidler ve İslam ilimlerine dair eserler Kürtçe olarak kaleme alınmıştır. Bu eserlerin görünmez kılınması veya erişime açılmaması, kültürel haklar bağlamında ciddi bir hak ihlalidir.

Özellikle içinde bulunduğumuz demokratikleşme ve toplumsal barış arayışları sürecinde, kültürel mirasın eşit ve şeffaf biçimde korunması kamusal bir sorumluluktur. Bu nedenle Kürtçe yazma eserlerin envanter durumu, kataloglama süreçleri ve erişim politikalarının tüm yönleriyle araştırılması gerekmektedir. Bu kapsamda; Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı ve bağlı kütüphanelerde bulunan Kürtçe yazma eserlerin gerçek sayısının, Şarkiyat Koleksiyonu ve benzeri koleksiyonların kataloglama ve dijital erişim süreçlerinin, Kürtçe yazma eserlerin sistematik olarak geciktirildiği veya erişime açılmadığı yönündeki iddiaların, kataloglama ve dijitalleştirme süreçlerinde olası idari ihmal, ayrımcılık veya usulsüzlüklerin, Kürtçe yazma eserlerin korunması ve bilimsel yayına hazırlanmasına ilişkin kurumsal politikaların araştırılması amacıyla Meclis Araştırması açılması gerekli ve önemli görünmektedir.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	